

74.

Cod. XIII. n. 1.

Cod. XIII.

Chartae. Fol. Sec. 14.

Pura in hoc codice, non ab una manu scripta
continentur.

I.

Calendarium 6
mens. Populi Rom.

fol. 1-9

(a) Fastor. l. 7. v. 125.

Calendarium Sex mensium, cum festis diebus populi
Romani. Invenitur etiam in editionibus Ovidii Nasonis
Studio B. Crispinij, Amstel. 1702. 8. Tom. 3. p. 3. et
P. Burmanni, Amstel. 1727. 4. Tom. 1. p. 1. Sed scriptor
codicis nostri plerumque addidit Commentarium, vel
ex libris Fastorum Ovidii, vel aliunde prosaicum.
Sic prima die Januarii Commentatur in hunc modum:
"Est festum Jani, a quo mensis Januarius dicitur. Sic
enim ait: Proles foribus cali cum mitibus horis. et
redit officio Jupiter ipse meo (a) etc. Utinam inter
pres noster hunc ducem semper esset sequutus; sed risum
teneatis amici, undecima / III idibus / Januarii ita deli-
rat: Pontificale sacrificium Carmentis. In eodem die
est templum Inturna / Sic, loco Inturna / consecratum.
Hoc Carmentis ea die Romam venerat, secumque cali-
nas literas attulerat. Pontificale sacrificium dicitur
eo quod Pontifex illa die Missam celebrabat. Folia
non in calce Calendarii addit. Quando recessit Ovidius
a Roma sex libros hujus operis pro nimio dolore
combussit. ~~Deperit autem opus~~ Illud autem opus
horum scilicet Sex mensium quidam ex amicis suis
habebat; et ideo non est combustum. Pene si in-
teligatur de sex libris Fastorum deperditis. Quid
autem de hoc Calendario censendum sit, docet Heinsius
in propositis editionibus operum Ovid. Nason. "Calendari-
um, inquit, quod vides, cum in vetustis membranis re-
perissem, quamvis mendosum foedeque depravatum
multis partibus, et ab homine hujus argumenti non sa-
tis perito confectum etc. In codice & prima folia oiden-
pat.

Cod. XIII. n. 2.

15.

Ottonis Frising.
et Laderici cano.
libri 4 de rebus
gestis Friderici
I. Imper.

L. 12 - 205v

Ottonis Frisingensis episcopi libri II. et Laderici
Appendicis libri II. de rebus gestis Friderici I. Impera-
toris. Hos libros ea MSS. Caesareis vindob. castigatos
edidit Muratorius de Scriptor. her. Ital. Tom. 6. p.
631. et: Facies editionis nostri hac: Praedit epistola
Friderici I. Imper. ad Ottonem Frising. patrum suum,
in qua huius ingenium et studium laudatur, quidve
per quinquennium gestum sit, ab ipso Friderico breviter
exponitur. Hanc excipit tabula capitulorum tam Ottonis
quam Laderici, quae quidem in materia, non autem in
numero eam editione Muratorii conveniunt. Post haec
sequitur Prologus Ottonis ad Fridericum: "Omnium qui
ante nos res gestas scripserunt." Denique ipsum opus
inchoatur: "Cum sub imperatore Mainrico". Ingrederetur
Codex noster usque ad Ottonis lib. 2. c. 26. verba: "ad con-
fusa priorum virtutum se vertit insignia". vid. Murat.
p. 728: ubi lacuna est ad finem usque lib. 2i. Eodem
modo initium Appendicis Laderici deest; Codex enim noster
incipit verbis: "Cargitione pecuniae milites", lib. 1. Cap.
20. pag. 738. Cetera omnia cum editione Muratorii con-
sentanea deprehendi.

Otto Henrici IV. Imper. nepos, filius S. Leopoldi March.
Aust. et Agnetis, Sororis Henrici V. Imp. Frater Conradus
III. Imp. et Friderici I. Patruus, ab a. 1138. Frisingen-
sis episcopus fuit. Pluribus scriptis clarus, obiit non
1159, uti Baronius ait, sed a. praecedenti 1158. Vid. Mu-
rat. loc. cit. et Laderici Append. lib. 2. c. 11. Fabr.
Bibl. Lat. med. et inf. et. Tom. 3. p. 186.

Ladericus Frisingensis Ecclesiae Canonicus, Ottonis erat
amanuensis, et post laudata Ecclesia propositus.
Continuavit vitam Friderici I. duobus libris; scripsit
duplex Epitaphium Ottonis Episc. et ante Fridericum
obisse fertur.

ib.

Cod. XIII. n. 3.

D. f. 206 - 307

Hermani Al.
tächensis Abba.
tis Chronicon cum
Continuatione
Henrici Steronis
et fratrum Udal-
rici et Chunradi
Welling.

Chronicon Hermani Abbatis Althausen inferioris, cum
Continuatione Henrici Steronis, ejusdem monasterii mo-
nachi, et Fratrum Udalrici et Chunradi Welling,
monachorum ad. SS. Udalrici. et Afram.

Priusquam de Codicis nostri prostantia agam, opera
pretium erit, quid de hoc Chronico inter Eruditos
fatum, certumque sit, promittere. Primus, qui ejus op-
eris existimavit, Joan. Aventinus fuit, qui instituto
per Bojariam itinere literario a. Christi 1517. Alta-
ham inferiorem accessit, et repertis ibidem, nec non
in Osterhorensi Apsiceterio monumentis, in Syllabo auc-
torum monumentorumque Hermanum promisit.

Proximus ab Aventino Historiographi nostri meminit
Joap. Druschius, qui et ipse in eodem monasterio
a. 1552 hospes diversatus Abbatum ejus Catalogum
texuit, ubi ita de nostro: "Hermanus Abbas XXXVII

Script. rer. German. Chronographus Cenobii sui etc. decessit ex hac misera
vita a. Ch. 1279." Inter editores hujus Chronici (ab
a. 1266 - 1300.) primus erat Marg. Freherus doctus, et
Sagax antiquorum monumentorum scrutator; sed Henr.
co Steroni adscripsit, decessit elogio, quod in fine op-
eris Henricus ille Stero, Hermani Capellanus adidit, quodve
Freherus ita accepit, ac si integri Chronici auctorem
se ferret Stero, et falsus ipse mox et Henr. Canisium
in eundem induxit errorem, hic Jac. Badnagium
et Vossium, et Vossius, quotquot eum excripserunt,
Lexicographos.

antiquar. lect.
L

Post Freherum alter Hermanum recusum dedit Henr.
Canisius, qui beneficio Marci Valseni Codicem natum
ex Udalriciana Augusta Hermani Annales multis parti-
bus acutiores, (ab a. 1152 - 1300.) sed et ipse sub
Henr. Steronis nomine edidit. Struvius Freheriana
Scriptorum Collectionis restaurator eruditus tandem, quod
res erat, conjecturam ex parte saltem affectus est.
Nam in praefatione ad Steronem (a) Chronicon Au-
gustense ab a. 1152 - 1279. Hermano, sed a Sterone
interpolatum; ab a. 1279 - 1300 Steroni; cetera appo-
ad a. 1304. Germanis fratribus Ud. et Chunr. Welling
adjudicavit. Tam feliciter divinandi animum ei pre-
buit auctoritas gravissimi Andr. Brunneri, qui anal.
Boji. P. I. lib. 4. eadente, ad annum 1279. Conqueritur:
"Quando hic quoque fidissimus duo Hermanus Althausensis

(a) Script. rer.
germ. edit. Struv.
52. p. 582.

"Abbas, cuius analibus, qui Hieroni vulgo attribuuntur,
 "diu usi sumus, nos deserit."

Notissime tandem Cesselius rer. Papi. Script. T. I. p. 616.
 ex Apographo G. Arentini ad duorum Codicum Mos.
 Altah. et Offerhor. fidem descripto, Annales Hermani
 ab a. 1146. - 1293 publici juris fecit, veroque auctori
 restituit.

Jam ad Codicem nostrum, qui et Hermano et Hiero-
 ni, quod cuique suum est, eribuat, et litem Saga-
 cium huius operis editorum componat. ^{hunc} hoc est.

"Anno Dni M. et C^{VI} Mediante H. J. Henricus junior

"factus apud Moguntiam factus est in natali domini

"co totius regni Teutonici conventus, quantus per

"multa annorum curricula nunquam est visus. Re-

"ferunt enim qui aderant, **LII** ibi primatibus vel co-

"amplius affuisse; adeo ut solus dux Saxonia magnus

"nomine, quem jam gravior etas impediebat, notaretur

"desuisse. Ibi Supervenientes apostolica sedis legati

"Episcopus secundus Albanus cum Constantiensi senten-

"tiam anathematis in H. J. Henricum Seniores dictum

"imperatorem a tot fidei succedentibus apostolicis Sapi-

"us Sapientisque promulgatum scriptis simul et dictis,

"testificantibus, universam multitudinem imo toto orbe

"diffusam ecclesiam ab ejus communione Christi et beati R.

"tri auctoritate multis jam annis sequestratam con-

"firmabant. Qua de causa dum ipse de castello, quo

"manebant, Moguntiam exhibere tentaret, principes

"propter cavendum tumultum vulgi, sua potius quam

"filii parti favere solentis, ipsi in Ingelheim occurrerent,

"tandemque generali istum circumvenientes consilio us-

"que ad reatus confessionem satisfactionisque professionem

"perducunt. Cui tamen legati communionem seu poeniten-

"tiae modum absque generali synodo et apostolicae visus

"sionis censuram reddere ad profectum non possent. Ipse par-

"tis utriusque consilium adveniens regalia vel imperialia

"insignia regni romani, crucem scilicet, et lanceam,

"sceptrum, globum atque coronam filii potestati tra-

"didit, prospera illi impendens, illum primatibus mul-

"to fletu commendans; et extunc iuxta summi sacerdotis

"totius ecclesiae decreta sua consulturum animo pro-

"misit. Hoc ordine H. illius nominis quintus primus

"a patre, deinde ab universis regni principibus in re-

"gem jam secundo electus, ab apostolicis quoque

"legatis per manus impositionem catholice confir-

"matus, acceptis tam ab episcopis quam laicis iuxta

"morem patrie sacramentis, regnare cepit **LXXXVIII**.

18.

Cod. XIII. n. 3.

"Loço ab Augusto, año ab urbe condita M. D. C. C. C. **LVI.**
 "Dominica incarnationis vero ut dictum est."

(a) Chr. Urstis,
 germ. Historie.
 illustr. p. 144.

Hac unde sumta, mihi non liquet. Habent quidem Ana-
 logiam cum iis, quæ narrat Otto Frisingensis in Chronico
 (a) cap. XI. Sed minor est, quam ut pro iisdem haberi
 posset. Hermanum vero prædicta; unde unde deprompta;
 ante oculos habuisse, mox patebit. Sequitur in M.
 nostro:

"Eodem año profuit Abbas Eginus monasterii Sanctorum
 "Udalrici et Afre in Augusta". Hoc procul dubio ad-
 jecta sunt a fratribus Ud. et Chunr. Willing, de quibus
 infra dicitur. Prosequitur eodem nostro:

"M. C. VI. año. Hucusque auctor presentis libri tam
 "ex Orso quam ex Eusebio, et eorum, qui post ipsos
 "scripserunt libris collecta posuit. Cetera que se-
 "quuntur usque ad annum Domini 1146. ex chronico
 "Ottonis Frisingensis episcopi posita sunt et sumpta.

(b) Eadem verba le-
 guntur in Otton.
 Frising. chron.
 l. cit. Urstis, nisi
 quod Otto in prima
 persona loquatur,
 nempe: Hucusque
 tam ex Orso
 quam Eusebio, et
 eorum, qui post
 ipsos usque ad nos
 scripserunt, li-
 bro lecta posuimus.

"Illa vero que postea continentur Ego
 "Hermanus Abbas Althahensis licet in-
 "dignus ex diversis chronico et privilegi-
 "is undecumque colligendo, cum his que tem-
 "poribus meis contingunt de año ad annum
 "simplici stilo annotare curavi, ne saltim in nro
 "monasterio facta hujus maliciosi temporis ab ho-
 "minum memoria penitus laberentur."

(c) Not. hist. lita-
 rar. de Cod. Mss.
 vol. 2. p. 106.

Ex hoc testimonio, quod omni exceptione majus est,
 utpote ab ipso auctore datum, et, quantum scio, in
 nullo codice præ illo quem Plac. Braun ex Biblioth.
 ea ad 58. Udal. et Afram novissime produxit (c), ex-
 cepto, inventum, sequentia procedunt; 1. Prædictum
 fragmentum esse Ottonis Frisingensis, sed anonymi
 Chronographi, cujus maximam partem Hermanus de-
 scripserat, et adhuc in Bibliothecæ pulvere forte for-
 desit. 2. Chronicon Ottonis Frisingensis ab año 1106.
 usque 1146. p. Urstis. a cap. 11. - 24. inclusis est. a pag. 145.
 - 138. ab ipso Hermano Analibus suis fuisse præfixum,
 et ipsissimum post ultima Ottonis Frising. verba: "me-
 tam et articulum ponamus" addidisse. "Hucusque
 Otto Frisingensis Episcopus Chronicam suam per-
 duxit", Mss. nostr. fol. 18. p. 1. 3. Hermanum analés
 suos ab año 1146. inchoasse. Unde Freherus, Canisius,
 et Basnagius, qui eos Steroni concedunt, et Stru-
 vius, qui initium eorum posuit ad año 1132. injuste

detraasse convincuntur; Cessellii autem Sententia, an-
num quidem 1146. assignantis, sed veri solius Aventini
authoritate nixi, ab ipso Authographo firmatur.

Genuinus itaque Hermani labor hinc oritur: His
temporibus Rogerius siculus Apuliam rursus ingressus,
et finitur a. 1279 his verbis: "Eodem a. feria V post
"Misericordias Domini Cathedralis ecclesia Satisbonae
"cum palatio episcopali et optimis campanis incendio
"totaliter est consumpta."

His in M. nostro immediate Subjungitur alterum
testimonium, Henrici videlicet Hleronis, non minus
notatu dignum; quove seductus Freherus Hermani
laborem Hleroni attribuit. hujus tenor est:

"Eodem a. 1279 in festo S. Gregorii Dominus
"Hermanus venerabilis Abbas Althensis - - -
"Mitram et baculum cum omni cura pastoralis coram
"positis fratribus - - resignavit. - - Prædictus au-
"tem Dominus Hermanus post cessionem ipsius Abbatia
"Supervixit duobus annis detentus maximis infirmitatibus
" - - Obiit bono fine pridie Kal. Augusti a. vito
"sua 73. Ego Henricus Htero capellanus suus hoc addidi
"videns in eo timorem Domini, et Sapientiam magnam
"esse, et super omnia ipsum habere misericordiam
"Circa omnes homines, et alias virtutes multas,
"ad testimonium sibi perhibeo, et scio, quia verum
"est testimonium meum."

Hoc testimonio docemur: 1. Hermani annales ad annum
1279. pertinere; 2. Laborem Henrici Hleronis non ab
a. 1152., uti Freherus, Canisius et Dasnagius, neque
ab a. 1262., uti Struvius putabat, exordium sumere.
3. Hermanum Abb. diem supremum obiisse non a. 1279,
sed triennio post, quo halucinati sunt Druethius et
Lambecius.

Prostatum testimonium immediate excipiunt hoc:

"Anno Domini M. CC. **LXIII**. Mortuo Richardo
"Romanorum Rege et quibus et sequentibus annales
perducuntur ad annum M. CCC. usque. Sed quis ho-
rum auctor? Ut nihil jam dubii superesset, cõ-
tex noster etiam tertium adfert testimonium om-
ni acceptione dignissimum. In fine Bullæ Bonifa-
cii VIII Pape, in farorem F. F. Predicatorum et
Minorum data, post ultima ejusdem verba: "
"volumus etiam districta ratio in extremi judicii
"hoc protinus subequantur:

"Hucusque perducta est pars Chronica a Henrico

20.

Cod. XIII. n. 3.

"Spero; cetera quae sequuntur, apponenda sunt futuris
 " temporibus. Sed tantum pauca huius notamus, scilicet Ego
 " Ulricus Welking et frater meus Cunradus professi
 " monasterii Sanctorum Udalrici et Afre in Augusta
 " Ordinis Sancti Benedicti licet indigni, ne desidia et
 " inertia arguamur operam dedisse".

Ex hoc inferre licet. 1. Annales ab anno 1279-1290. Ste-
 roni esse adjudicandos. 2. Horum continuationem ab anno
 1290-1294. 3. eo usque enim codex noster fratres
 Welking elucubrasse; eorumque de semetipsis adfertum
 longe maioris esse faciendum, quam illud, quod in me-
 dium protulit Struvius, quippe a Codicis sui Scriptore
 adjectum, ad de fratribus Welking in tertia differens per-
 sona. 4. Si conjectura locus, non longe a sum quin
 credam, Codicem nostrum vel ab ipsis fratribus Wel-
 king caaratum, vel saltem ea eorum autographo
 ascriptum; id quod per plura etiam de Coenobio Au-
 gustano inserta persuadent.

Ceterum instituta cum profatis Editionibus collatio
 me docuit, quodam in eis contineri, quae in M. 3.
 nostro affunt, in aliis hunc esse opulentiores. Exem-
 plo, omnium loco, sit Bulla Benedicti XII de statu
 animarum post mortem, in calce ad annum 1294.
 adjecta. Sed jam satis.

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Schrift- und Buchwesen: manuscripta.at -
Mittelalterliche Handschriften in österreichischen Bibliotheken

Permalink: manuscripta.at/?ID=1719

Hill Museum & Manuscript Library, Saint John's University, Collegeville MN, USA - Online manuscript description:
[OLIVER - Online manuscript description \(HMML\)](#)